

Ο Θεόδωρος Π. Ζαφειρίου και Η περιοδεία του δέους



Η νεότερη -ως σήμερα, γιατί νομίζω θα έρθουν πολλές ακόμη- ποιητική συλλογή του πολυγραφότατου Θ.Π. Ζαφειρίου, *Η περιοδεία του δέους*, κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Andy's publishers.

Η συλλογή περιέχει έργα που σχετίζονται με την πρόσφατη πανδημία λόγω της Covid-19: πώς αυτή η τριετής περίοδος βιώθηκε από τους πολίτες, τα χαρακτηριστικά της, οι επιπτώσεις... ακόμα και τα κοινωνικά ψυχογραφήματα διαφαίνονται στα κείμενα, αλλά και οι τόποι όπου εξελίσσονται/εξελίχθηκαν οι ιστορίες του κορωνοϊού: λιμάνια, σιδηροδρομικοί σταθμοί, νοσοκομεία, γηροκομεία, γήπεδα, δρόμοι... ακόμα και νεκροκρέβατα!

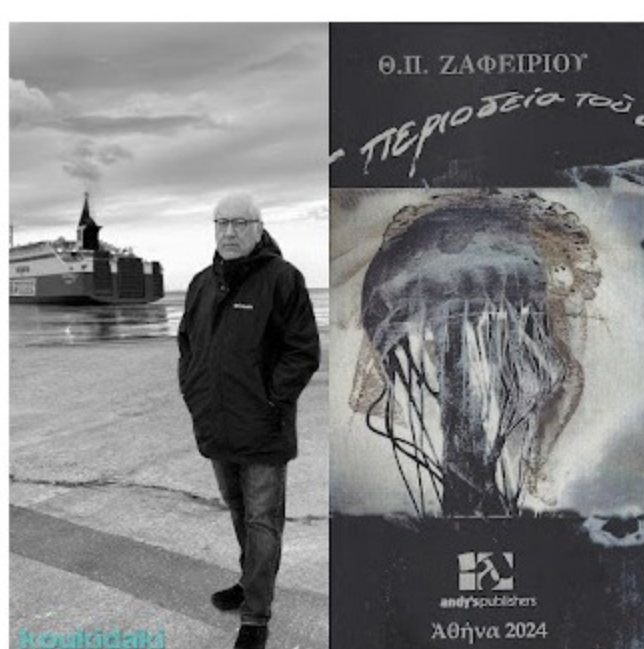
Ο ποιητής ζωντανεύει τις μνήμες όσων βίωσαν την πανδημία αλλά αφήνει κι ένα ανάγλυφο αποτύπωμα για τους επόμενους. Ο λόγος είναι αφύσ, δεν χαρίζεται και δεν στρογγυλεύει γωνίες, όμως παραμένει διαισθητικός κι αφουγκράζεται τον άνθρωπο και όσα αυτός βιώνει.

Η περιοδεία του δέους είναι η περίοδος στην οποία εκτυλίσσονται τα γεγονότα της πανδημίας και έχει χαρακτηριστεί ως ένας πόλεμος του ανθρώπου με τον ιό. Όμως, υπάρχουν και οι εμφύλιες μάχες με κυρίαρχη αυτή για τα εμβόλια (πώς, πότε, γιατί, κάνουν/δεν κάνουν...). Γραμμένα έτσι, στον πληθυντικό αριθμό καθώς προέκυψαν διάφορα εμβόλια από διαφορετικές εταιρείες με αποτέλεσμα, εκτός του κορυφαίου ερωτήματος αν κάνουν ή δεν κάνουν, να παρατηρούμε κι άλλες διαφωνίες μεταξύ εκείνων που συμφωνούν με αυτά αλλά όχι με όλα τα διαθέσιμα. Και στον κοινό παρονομαστή ο φόβος, η άγνοια γι' αυτόν τον νέο ιό, η αγωνία για τον εαυτό ή τον συνάνθρωπο, για το μέλλον κ.ο.κ.

Όλα αυτά διαπερνούν τις σελίδες της συλλογής, γίνονται στίχοι και μεταφέρουν το κλίμα αυτών των χρόνων -Μάρτιος 2020-Μάιος 2023- ενώ παράλληλα, διαφαίνονται οι ψυχοσυνθετικές μεταβολές (μας) όπως ο θυμός, για παράδειγμα, απέναντι σε όσα κληθήκαμε να αντιμετωπίσουμε ή να υποστούμε.

Έννοιες όπως μεταδοτικότητα, καραντίνα, lockdown, υποκείμενο νόσημα, ΜΕΘ, αποστάσεις κ.λπ. ενεργοποιούν τη μνήμη όσων πέρασαν αυτό το διάστημα (ειδικά όσοι βρίσκονταν σε κάποια πόλη), ή δίνουν το αποτύπωμα για εκείνους που θα έρθουν αργότερα -όπως προείπα- ενώ άλλες, όπως η κανονικότητα, έρχονται να εμπλουτίσουν ακόμα περισσότερο την ατμόσφαιρα.

Ας αφήσουμε όμως τον ίδιο τον δημιουργό να μιλήσει για τη συλλογή του, για τη σχέση του με την ποίηση εν τω συνόλω, την επικαιρότητα και πολλά άλλα.



Μετά από δεκάδες ποιητικές συλλογές, τι είναι αυτό που σας πυροδοτεί στην ποιητική έκφραση; Από πού αντλείτε έμπνευση; Ποιες καταστάσεις αποτελούν έναυσμα για δημιουργία;

Θεόδωρος Π. Ζαφειρίου: Την απάντηση έδωσε πολύ εύστοχα ο Τίτος Πατρίκιος με τον τίτλο της ποιητικής συλλογής του «*Σε βρίσκει η ποίηση*». Αν στην περιοδεία της βρήκε καμιά φορά κι εμένα, δεν μπορώ να το κρίνω ο ίδιος. Καταστάσεις που παρακινούν το «ποιητικό» μου ένστικτο να «εκφραστεί» προέρχονται τόσο από τον προσωπικό εσωτερικό μου χώρο όσο και από την τομή του με τον εξωτερικό περίγυρο.

Να υποθέσω ότι η ποιητική έκφραση δεν θα τελειώσει ποτέ για εσάς; Θεωρείτε πως αέναα θα έχετε να καταθέσετε νέα πράγματα ή, μήπως, τελικά, η διαδικασία αυτή είναι απρόβλεπτη;

Θ.Π.Ζ.: Ασφαλώς και θα τελειώσει με το δικό μου τέλος. Ίσως μέχρι τότε να έχω να καταθέσω πράγματα, τα ίδια τα παλαιά, ίσως μόνο με νέο τρόπο. «Ίσως» διότι αυτή η διαδικασία είναι απρόβλεπτη.

Παρατηρούμε τη χρήση του πολιτονικού στη συλλογή. Ποια είναι η τοποθέτησή σας για αυτή την επιλογή;

Θ.Π.Ζ.: Η ερώτηση αυτή μου τίθεται τόσο συχνά, που αναγκαστικά επαναλαμβάνομαι. Το πολυτονικό διδάχθηκα, το θεωρώ λειτουργικό και καλαίσθητο. Η εξοικονόμηση χρόνου από την μη εκμάθησή του δεν δυνάμωσε τις πνευματικές δυνάμεις των μαθητών σε άλλους τομείς, ούτε καν σε αυτή καθαυτή την κατανόηση κειμένου.

Ποια θεωρείτε οφείλει να είναι η στάση του ποιητή απέναντι στην επικαιρότητα και τα σημαντικότερα κοινωνικά ζητήματα όπως προκύπτουν;

Θ.Π.Ζ.: Κανένα άλλο χρέος δεν έχει, κατά τη γνώμη μου, ο ποιητής, και πουθενά αλλού δεν έχει να δώσει λόγο παρά μόνον στο ίδιο του το ποίημα. Φυσικά, αν αυτό «τον βρίσκει». Και βρίσκει κι εκείνος τον τρόπο, ή του βρίσκει το ταλέντο του τον τρόπο, τον μαγικό εκείνο τρόπο, ο οποίος μετουσιώνει τις λέξεις σ' ένα αισθητικό αποτέλεσμα που τις ξεπερνά. Αναμφισβήτητη η πείρα του ποιητή στη χρήση της τεχνικής, είτε πρόκειται για παραδοσιακό είτε ελεύθερο στίχο, παίζει καθοριστικό ρόλο σ' αυτό το αποτέλεσμα. Από εκεί και πέρα αναλαμβάνει το αναγνωστικό ταλέντο, η δεκτικότητα βάσει της «ποιητικής» ψυχοσύνθεσης του αναγνώστη, της δικής του δηλαδή ιδιοπροσωπίας να ολοκληρώσει ή όχι, να «δικαιώσει» ή όχι τη συγγραφή.

Τα σημαντικά κοινωνικά ζητήματα, εφόσον σε τέτοια αναφέρεται το συγκεκριμένο ποίημα, δεν νοούνται βέβαια ανεξάρτητα και ξεχωρά από τον ψυχικό, πνευματικό, υλικό κόσμο (κοινωνική-ταξική θέση) τόσο του ποιητή όσο και του αναγνώστη του συγκεκριμένου έργου του πρώτου, που κρίνεται όμως με βάση τις αισθητικές προτιμήσεις του δεύτερου. Γι' αυτό συμβαίνει συχνά το παράδοξο, ο αναγνώστης, ως συνεπής και δίκαιος με τα αισθητικά του δεδομένα κριτής, να δέχεται ένα έργο, που δεν συμφωνεί με τις δικές του κοινωνικοπολιτικές ιδέες και να απορρίπτει κάποιο άλλο, το οποίο τις συμμαρτυρεί, αλλά απέχει από τον πήχη της ποιότητας, που εκείνος έχει βάλει.

Η ηθική της ποίησης είναι πρωτίστως αισθητική. Λέγεται κατά κόρον ότι η επικαιρότητα είναι αντιποιητική. Πραγματικά η βιασύνη της ποιητικής συγγραφής, προκειμένου να προλάβει την ποιητική μνημείωση γεγονότων της επικαιρότητας, είναι κακός σύμβουλος της ποίησης. Έχουν παραχθεί πάμπολλα ασημάντα επικαιρικά έργα. Αλλά τι μπορεί να αποκλείσει το πρώτο τουλάχιστον από τα τρία «Τ» της επιτυχίας του Ελύτη (ταλέντο, τόλμη, τύχη); Το «Άσμα ηρωικό και πένθιμο για τον χαμένο ανθυπολοχαγό της Αλβανίας» (έκδοση του 1946) δεν είναι χαρακτηριστικό αριστουργηματικό έργο επικαιρότητας;

Ποιο από τα έργα της συλλογής αγαπάτε περισσότερο και γιατί; Ξεχωρίζετε κάποιο;

Θ.Π.Ζ.: Η κλασική απάντηση είναι ότι «ο πατέρας δεν μπορεί να ξεχωρίσει τα παιδιά του». Θα απαντούσα ωστόσο στην ερώτησή σας για το ποιο «έργο» ξεχωρίζω, αν επρόκειτο να επιλέξω κάποιο ως «τρέιλερ» του βιβλίου. Θα ήταν «Η γεγυμνωμένη μάσκα».

Αν έπρεπε να περιγράψετε το βιβλίο με μία λέξη ή με έναν στίχο, ποια/ποιος θα ήταν αυτή/αυτός;

Θ.Π.Ζ.: Ο παραπάνω τίτλος.

Σας ευχαριστώ για την ευκαιρία, που μου δώσατε με τις ερωτήσεις σας, να διευκρινίσω μερικές σκέψεις μου σχετικές με την ποίηση και το θέμα του βιβλίου, αφού τα ποιήματα δεν επιδέχονται ούτε ερμηνεία, ούτε ανάλυση, ούτε αποτίμηση εκ μέρους μου.

Τζένη Κουκίδου

Ο Θεόδωρος Π. Ζαφειρίου γεννήθηκε στην Αθήνα, το 1952. Κατάγεται από τη Λάρισα. Σπούδασε νομικά στην Αθήνα και στο Ρέγκενσμπουργκ της Γερμανίας. Εργάστηκε στο Υπουργείο Εξωτερικών. Έχει εκδώσει 22 ποιητικές συλλογές. Ποιήματά του έχουν μεταφραστεί στα γαλλικά, γερμανικά, σουηδικά και αλβανικά.